

UPOZORNĚNÍ ÚKOZ TÝKAJÍCÍ SE PROBLEMATIKY UTRPENÍ ZVÍŘAT V HORKU NEBO V CHLADU

Ústřední komise pro ochranu zvířat je podle zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon na ochranu zvířat proti týrání“) příslušným orgánem ochrany zvířat a doporučuje opatření a koordinuje plnění úkolů na úseku ochrany zvířat. Ústřední komise pro ochranu zvířat v souladu s touto svojí funkcí projednala a přijala na svém 110. zasedání dne 12.12.2007 následující upozornění týkající problematiky utrpení zvířat v horku nebo v chladu.

Toto upozornění je aktualizací upozornění na utrpení zvířat v horku, které Ústřední komise pro ochranu zvířat přijala na svém 84. zasedání dne 4.10.2005. Důvodem pro aktualizaci tohoto upozornění je upřesnění postupu při záchraně zvířat z uzamčeného automobilu a doplnění problematiky utrpení zvířat v chladu.

Každé letní období řeší Ústřední komise pro ochranu zvířat několik upozornění na utrpení zvířat, která jsou vystavena přímému slunečnímu záření na nezastíněných pozemcích, na balkonech, či v autech.

Zvířata chovaná jako společníci člověka mají většinou jiné nároky na tepelnou pohodu než lidé. Při teplotě, kdy spěcháme zapnout kotel ústředního topení, se cítí příjemně a navíc nemohou svléknout srst nebo peří, jako my svetr. Pro psy, kočky a běžně chované ptáky, kteří jsou nejčastějšími společníky člověka, je obývací pokoj vytopený na 22° C téměř saunou, a zvláště psi velkých plemen potřebují místo (chodbu, zádveří), kde by se mohli zchladit. U všech méně často chovaných nebo exotických zvířat je vždy třeba se poučít dřív, než si je pořídíme, kromě jiného i o požadavcích na tepelnou pohodu, která jim vyhovuje.

Nicméně vystavení jakéhokoli zvířete přímému slunci na více než jednu hodinu může v letním období i v našem mírném klimatu způsobit značné zdravotní problémy (úžeh, úpal, dehydrataci, hypertermii, oběhový kolaps). Mnozí chovatelé si neuvědomují, že v některých případech, zejména v teplém letním období, neodpovídá biologickým schopnostem psa dlouhodobý běh podle jedoucího cyklisty. Pes se totiž přirozeně pohybuje v přírodě střídavým tempem a rychlý běh v pravidelném rytmu po delší dobu jej vysiluje. Zejména na dlouhých tratích může soustavný běh při vysokých klimatických teplotách a případně i vysoké vlhkosti vzduchu vyvolat u netrénovaného psa vysílení a jeho neúměrnou fyzickou zátěž. Z toho vyplývá, že by nemělo docházet k náhlé zátěži u zvířete, které není na náročnější výkon postupně navyklé. Není tak vyloučen přiměřený trénink, který, jak uvádí zákon na ochranu zvířat proti týrání, nesmí působit zvířeti bolest nebo utrpení.

Zvláštním případem jsou automobily se zvířaty zaparkované na přímém slunci. V jejich interiéru se může do půl hodiny teplota zdvojnásobit, i když je venku příjemných 20° C. Při tropických dnech s teplotou nad 30° C se pak může vnitřní prostor vozidla během 10 minut rozžhavit výrazně nad 50° C. Mírně pootevřené okénko pak samozřejmě vůbec nic neřeší. Je zřejmé, že zvíře ponechané v takovéto „troubě“ delší dobu má šanci na přežití velmi malou.

Pokud se přes všechnu opatrnost podobná nehoda přihodí, je první pomocí pro zvíře dostatek pitné vody. Neměla by být ledová, ale spíše vlažná, té je zvíře schopno přijmout podstatně víc. Lze použít i krátké studené zábaly ke snížení tělesné teploty, eventuelně u větších zvířat studené obklady v oblasti velkých cév na končetinách nebo v zátylku. Pokud zvíře není schopno přijímat tekutinu nebo jeví jakékoli změny zdravotního stavu, doporučujeme rychlou návštěvu veterinárního lékaře.

Závěrem ještě jeden aspekt tohoto problému. Pokud se stane, že zapomenete své zvíře doma na balkoně nebo v autě a bude mu hrozit nebezpečí, a to nejen od slunce, nespolehejte vždy na zásah policie, kterou přivolají například sousedé. Ústřední komise pro ochranu zvířat otázku záchranu zvířete z uzamčeného automobilu konzultovala rovněž s Ministerstvem vnitra. Z vyjádření Ministerstva vnitra citujeme:

Podle našeho názoru pro uvedený účel – tedy pro záchranu zvířete z dopravního prostředku – lze užít již stávající právní úpravu. Jde o ustanovení § 21 zákona o Policii a § 16 zákona o obecní policii, ve kterých je založeno oprávnění příslušníka policie „otevřít byt nebo jiný uzavřený prostor, vstoupit do něho a provést potřebné služební zákroky, služební úkony nebo jiná opatření k odvrácení

bezprostředního nebezpečí, je-li důvodná obava, že je ohrožen život nebo zdraví osoby anebo hrozí-li větší škoda na majetku“.

Jsme si vědomi i skutečnosti, že předmětná ustanovení nelze užit v případech, že hrozí nikoli větší škoda na majetku. V těchto situacích doporučujeme aplikovat institut krajní nouze, který se vymezuje jako možnost „odvrátit nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému zákonem, jestliže tímto jednáním nebyl způsoben zřejmě stejně závažný následek než ten, který hrozil, a toto nebezpečí nebylo možno v dané situaci odvrátit jinak“. Je nutno ovšem poznamenat, že takto je možné jednat pouze za splnění všech podmínek v zákoně stanovených. V případě ochrany zvířat, resp. záchrany jejich života, je nezbytné v každém konkrétním případě primárně řešit otázku, zda zájem chráněný zákonem (míněno zákonem č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů) je významnější, než ochrana vlastnického práva v případě dopravních prostředků. S ohledem na to, že podle § 1 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, „zvíře je živý tvor schopný pociťovat bolest a utrpení“, oproti dopravnímu prostředku, který je toliko věcí neživou, se domníváme, že podmínky aplikace krajní nouze jsou dány téměř ve všech případech.

Dále považujeme za nutné uvést, že Policie i obecní policie si ke všem těmto úkonům, s výjimkou případů, kdy věc nesnese odkladu, přizve orgán veterinární správy, který je odborně způsobilý konstatovat zdravotní stav zvířete, a případně i zachránit jeho život. V tomto případě plní policie pouze asistenční úlohu, o kterou může příslušníka policie požádat podle § 21 zákona o Policii a § 1 odst. 3 zákona o obecní policii jakákoliv osoba.

V závěru si pro komplexnost pohledu dovolueme upozornit i na opačný extrém, t.j. vliv nízkých teplot. V takových případech dochází k celkovému podchlazení zvířete nebo až ke vzniku omrzlin zejména na apikálních částech těla (např. ušní boltce prasat). K podchlazení zvířat není nutný mráz, dochází k němu zejména při nižších denních teplotách nebo všude tam, kde vzduch silně proudí, např. při přepravě na volné nezastřešené ploše vozidla. Tepelně izolační schopnost má u savců srst, případně u ptáků peří, které u většiny druhů (např. mimo pštrosů) mají vlivem kožních žláz produkujících kožní maz nesmáčivý povrch a i při styku s vodou po poměrně dlouhou dobu zůstávají spodní vrstvy suché a při tom si zachovávají termoizolační schopnost.

K tomu je třeba doplnit vysvětlení týkající se negativního ovlivnění těchto termoizolačních vlastností vlhkostí vzduchu. Někdy dochází k tomu, že člověk dostatečně nechápe podmínky prostředí nebo neumí aplikovat změněné podmínky chovu. Jako příklad můžeme uvést podmínky chovu psů, ovšem s tím, že dále uvedené poznatky lze zobecnit. Většina chovatelů psů severských plemen uvádí, že jejich pes nepotřebuje ochranu před klimatickými vlivy, protože ve své domovině přežívá v přírodě i při nízkých teplotách a mrazu. S tím je třeba souhlasit potud, pokud si uvědomíme, že v těchto oblastech je za uvedených podmínek velmi nízká vlhkost vzduchu, při které se velmi dobře uplatní ochranná termoizolační schopnost srsti. Stejně podmínky ovšem bývají u nás např. jen při mrazivé zimě v zasněžené horské krajině. Naopak v období podzimu, deštivé zimy nebo jara je v našich podmínkách vzdušná vlhkost poměrně vysoká a tím se snižuje i ochranná schopnost navlhlé srsti zvířat. Vzhledem k těmto změněným přírodním podmínkám by i pes severského typu měl mít v takovém počasí možnost chránit se před negativními klimatickými vlivy. Obdobných případů by bylo možné uvést více. Například pokud je nezbytné vykoupat štěně, je nutné po koupeli řádně vysušit jeho srst. Pokud je ponecháme mokré, vystavujeme je riziku podchlazení a ztráty značného množství metabolické energie, tedy možnému stavu oslabení organismu a zvýšené vnímavosti k nákazám. Z této zkušenosti vychází i tradovaný zákaz koupání štěňat do určitého věku.

Z těchto příkladů lze obecně vyvodit i to, že je nezbytné v uvedených ročních obdobích pozdního podzimu, zimy a jara nechovat trvale hospodářská a zájmová zvířata bez ustájení a umožnit zvířatům i při pastevním chovu možnost uchovávat si termoregulační schopnost srsti, možností pobytu v suchém prostředí bez průvanu. Výjimku snad v našich podmínkách tvoří jen jedinci původních rustikálních plemen skotu nebo jejich kříženci, kteří pokud jsou od počátku podzimu chováni na pastvinách se aklimatizují a chladné období přežívají v přírodním prostředí bez přístřešků nebo stájí.

Ještě jednou zdůrazňujeme - zvířata podstatně lépe snášejí chlad než horko, optimální je ovšem držet je při teplotách, které jim zajišťují takovou pohodu, při níž nemusejí vynakládat větší množství energie na ochlazování nebo zahřívání.

Pokud někdo nechá zvíře trpět v horku nebo v chladu, vystavuje se nebezpečí postihu za trestný čin týrání zvířat, a to v případě, že zvíře v důsledku jeho úmyslného jednání uhynie, nebo může být taková osoba postížena za přešupek, ať již úmyslný nebo nedbalostní, podle zákona na ochranu zvířat proti týrání.

prosinec 2007